

PRVNÍ SETKÁNÍ S IZOLOVANÝM PĚŠCEM

Ing. Vratislav HORA

Většina hráčů se poprvé setkává s izolovaným pěšcem ve variantě italské hry při vysvětlování boje o centrum.

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.c3! Bílý zahajuje boj o centrum. **4...Jf6! 5.d4 exd4 6.cxd4 .Sb4+! 7.Sd2 Sxd2+ 8.Jbxd2 d5!** Protiúder v centru likviduje bílé centrum. **9.exd5 Jxd5 10.Db3** Bílý se snaží vyhnat černého jezdce, který správně blokuje izolovaného pěšce d4 **10...Jce7! 11.0–0 0–0 12.Vfe1 c6** a pozice je v rovnováze. z bílého centra zbyl jen izolovaný pěšec, který je blokován a v koncovce se může stát slabinou. Partie z učebnice Greca 1619 v Itálii

Izolovaný pěšec je jedno z klíčových témat šachové hry. Od nepaměti se vedou spory o síle a slabosti izolovaného pěšce. Tartakower, špičkový velmistr i novinář, autor knihy "Die hypermoderne Schachpartie" charakterizoval izolovaného pěšce takto: "Izolovaný pěšec vnáší pochmurnost na šachovnici". Tarrasch kontroval vtípnou replikou: „Kdo se bojí izolovaného pěšce, necht' zapomene na šachy“. Dodnes není spor mezi statickým hodnocením (slabina) a dynamickým (možnost aktivní figurové hry) rozřešen.

Izolovaný pěšec je oddělen od ostatních pěšců. Nemůže jimi být chráněn a je odkázán na podporu vlastních figur. Ve střední hře je významným strategickým faktorem a vytváří jednu z častých typických pozic. Pozice s izolovaným pěšcem se vyskytovaly v zápasech o mistrovství světa v roce 1886 i o sto let později mezi Karpovem a Kasparovem i v současných v partiích světové špičky.

Názory na izolovaného pěšce také vypovídají o stylu hráče. Hráči útoční, taktického založení, jej rádi uplatňují ve svých schématech; hráči pozičního založení raději dokazují jeho nevýhody. Vedle již zmíněné absence podpory vlastními pěšci jsou oslabena i pole vedle pěšce a před ním, což umožňuje protivníkovi blokádu, znehybnění a později i útok na pěšce. Má však i svou hodnotu. Ve střední hře dává určitou prostorovou výhodu, lehkým figurám poskytuje opěrné body a těžkým možnost hry na sousedních sloupcích.

Plán hry strany s izolovaným pěšcem:

1. Útok na královském křídle.
2. Postup f-pěšcem s cílem oslabit pěšce e6(e3) a diagonálu a2-g8(a7-g1)
3. Postup izolovaného pěšce s cílem otevřít střední sloupec popř. zafixovat pěšcovou slabinu na sloupci sousedním.
4. Aktivní hra na dámském křídle.

Rossolimo-Reismann, San Juan 1967

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.c3 Jf6 5.d4 exd4 6.cxd4 Sb4+ 7.Sd2 Sxd2+ 8.Jbxd2 d5 9.exd5 Jxd5 10.Db3 Jce7 11.0–0 0–0 12.Vfe1 12...c6 Plánem bílého při převaze v centru je útok na krále. **13.a4 b6?! 14.Je5 Sb7 15.a5 Vc8 16.Je4 Dc7 17.a6!** Bílý si uvolňuje ruce pro útok na královském křídle. **17...Sa8 18.Dh3!± Jf4 19.Dg4 Jed5 20.Va3! Je6? 21.Sxd5!** Odstraňuje důležitou obrannou figuru. **21...cxd5 22.Jf6+! Kh8** Bílému se podařilo naplnit hlavní princip útoku: Soustředil převahu sil na daném místě šachovnice. Následující tah je vyvrcholením útočného snažení. **23.Dg6!!** Dáma táhne na pole, které kontrolují hned dva černí pěšci!! **23...Dc2** Dámu samozřejmě nešlo brát pro známé matové obrazce. **24.Vh3! 1–0**

První plán hry se stanoví jakmile se vyjasní situace pěšců v centru. Zpravidla ke konci zahájení. Pak se již vše podřizuje správnému plánu.

Hra proti izolovanému pěšci:

Izolovaný pěšec v centru je ve střední hře silný. Slabý může být až v koncovce, když se na pole proti němu dostane soupeřův král (proto se mu říká pěšec „chameleon“). Plánem hry proti izolovanému pěšci je:

1. Zjednodušení pozice a přechod do koncovky
2. Přechod do jiné struktury, zpravidla izolované dvojice pěšců.
3. Přímý útok na pěšce a jeho dobytí.

Tarrasch - Capablanca, San Sebastian 1911

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Sc5 4.c3 Jf6 5.d4 exd4 6.cxd4 Sb4+ 7.Sd2 Sxd2+ 8.Jbxd2 d5 9.exd5 Jxd5 10.Db3 Jce7 11.0-0 0-0 12.Vfe1 c6 13.a4 Db6! Snaha o výměny a zjednodušení pozice. **14.Da3 Se6 15.a5 Dc7 16.Je4 Vad8! 17.Jc5 Sc8** Capablanca nezapomíná na hlavní princip šachu – souhru figur. **18.g3 Jf5 19.Vad1 Jd6 20.Sxd5 Jb5! 21.Db4 Vxd5 22.Jd3 Sg4 23.Jde5 Vxe5! 24.Jxe5 Sxd1 25.Vxd1 Vd8** -/+ pozice po 13.tahu byla vyrovnaná, za dalších 12 tahů po pěkné hře šachového virtuosa, který vždy preferoval hru podle plánu. I méně školený hráč vidí, že pozice černého je již značně lepší.

Pěknou partii na téma izolovaného pěšce sehrál náš nejlepší hráč David Navara na první šachovnici na šachové olympiádě v Turíně 2006:

Navara-Svidler, Turín 2006

1.d4 d5 2.c4 c6 3.Jc3 Jf6 4.Jf3 dxc4 5.a4 e6 6.e3 c5 7.Sxc4 Jc6 8.0-0 cxd4 9.exd4 Se7 10.Sg5! 0-0 11.Ve1 Sd7 S Radžabovem hrál Svidler 11...h6 a soupeř odpověděl 12.Sf4! a partii vyhrál po oběti střelce na h6. Proto Svidler odkládá tah pěšcem až po vývinu bílého De2. **12.De2 h6 13.Sf4 Jb4 14.Je5 Sc6 15.Vad1 Jbd5** Vzniklo učebnicové rozestavení figur v typové pozici. Jd5 je blokér, Jf6 obranná figura, Jc3 bojuje proti blokádě, Je5 je ideálním jezdcem – stojí v centru na opěrném bodu za hraniční čarou. Bílé věže zaujaly místo na centrálních sloupcích. Plány jsou dány: bílý bude útočit na krále a snažit se o průlom v centru, černý bude bránit postupu pěšce a snažit se o přechod do koncovky. **16.Sc1! Sb4** 16...Jxc3 17.bxc3 Sxa4 18.Jxf7 Vxf7 (18...Kxf7 19.Dxe6+ Ke8 20.Sa3±; 18...Sxd1 19.Dxe6 Dc8 20.Je5+ Dxe6 21.Sxe6+ Kh7 22.Sf5+ Kg8 23.Jg6±) 19.Dxe6 De8 20.Dxe7 Sxd1 21.Dxe8+ Vxe8 22.Vxd1± **17.Vd3!** Kryje bod c3 a chystá se na královské křídlo. **17...Je7?!** Opuštění blokády bude mít za následek průlom v centru. **18.Sd2 Vc8 19.d5!!** Průlom přichází a s ním i originální postup bílého. **19...exd5** Nešlo 19...Jfxd5? 20.Jxd5 Jxd5 (20...Sxd2 21.Jxe7+-) 21.Jxc6 Vxc6 22.Sxd5+- se ziskem figury; 19...Sxd5 20.Jxd5+- **20.Jxd5 Sxd5?** Lépe 20...Jexd5 21.Sxb4 Ve8 (21...Jf4?! 22.Sxf7+! Kh7 23.De3 Jxd3 24.Sg6+ Kg8 25.Jxd3+-) 22.Dd2 Dc7 23.Sxd5 Vxe5 24.Vxe5 Dxe5 25.Sc3 Df5 26.Sxc6 Vxc6 27.f3 +/ **21.Sxb4 Ve8 22.Dd2! Db6 23.Sxe7 Sxc4 24.Vd6 24.Vde3! 24...Dc7 25.Sxf6 gxf6 26.Vd7 Vcd8?! 27.Vd1! Vxd7 28.Jxd7! Kg7 29.Dc3?! 29.Jxf6! 29...Df4? 30.g3! Dg4** [30...Df5 31.Dxc4] **31.Dxf6+ Kg8 32.Dd6! Ve6 33.Df8+! Kh7 34.Dxf7+ Kh8 35.Df8+ Kh7 36.Vc1** [36.f3!+-] **36...Dd4 37.Dc5 Ve4** [37...Dxd7 38.Dxc4+-] **38.Df5+ Kg7 39.Jf6! Ve2 40.Vxc4! 1-0** Mohlo následovat: 40..Dxc4 41.Jh5+ Kg8 42.Dg6+ Kf8 43.Dg7+ Ke8 44.Jf6+ Kd8 45.Dd7#